

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 19. Mart 2021
Sayı : 2274

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
KÜTÜPHANE VE ARŞİV
HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI
Tarih: 19/03/2021 16:29
Sayı: E-120.10-0797720

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Covid-19 salgının ekonomide yarattığı ve yaratmaya devam edeceği muhtemel olumsuzların giderilmesi için Türkiye’de gerçekçi ve doğru adımları içeren bir istihdam politikasına ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacın giderilmesi acil ve hayati bir önem taşımaktadır. İçinde bulunduğumuz dönemde ülke kaynaklarının istihdamı artırıcı kanallara aktarılması ve toplumsal uzlaşmanın da sağlanması için konunun TBMM tarafından ele alınması ve hükümete yol gösterici olması gerektiği düşünülmektedir.

Bu nedenle mevcuttaki istihdam politikasının olumsuzluklarının resmi olarak ortaya konulması, işsizlikle mücadelede ‘işe yaramayanlar’ yerine ‘işe yarayan’ acil yardımların tespiti ile uzun vadede tedaviye yönelik uygulamaların planlanması, öncelikle hangi alanlarda üretim faktörlerinin artırılacağı ve bunun için hangi destek ve teşviklerin gerektiğinin belirlenmesi, işsizler dışında kalan ekonomik yönden güçsüz kesimlerin ayakta kalmasını sağlayacak uygulamaların tespiti ve ülkenin yararına olacak bir istihdam politikasına geçilerek toplumun maddi ve manevi geleceğinin güvenceye alınması için Anayasa’nın 98 inci Meclis İçtüzüğü’nün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve talep ederiz. 15.02.2021

Serap Tanulu

Rafet ZEYBEK
Antalya Mv.

Mehmet GÖKER
Burdur Mv.

Aydın ÖZER
Antalya Milletvekili

TACETTİN BAYIR
İzmir Mv.

Alper Arıman
Mardin Mv.

Püneyman Pınar
Mv.

Kadim Durmaz
Tokat Mv.

Ayhan Baser

Okayan

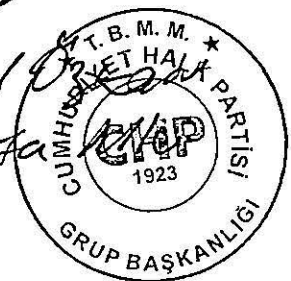
Turab Kaya
Kırklareli Mv.

Deniz Yavuz İlmar
Zonguldak Mv.

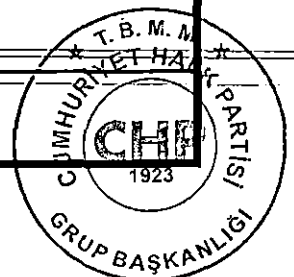
Veddi GÜNDOĞDU
Kırklareli Milletvekili

Ali ŞEKER
İstanbul Milletvekili

Atilla SERTEL
İzmir Mv.

2274. Sayılı Meclis Araştırma Önergesinin İmza Çizelgesi

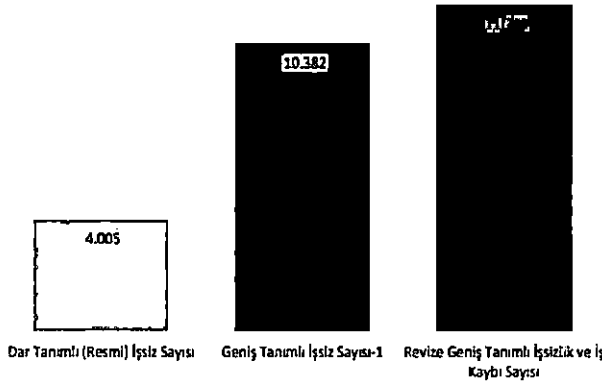
[illegible]

GEREKÇE

Türkiye İstatistik Kurumu TÜİK'in 10 Şubat 2021 tarihli işgücü istatistiklerine göre, Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaştakilerde işsiz sayısı 2020 yılı Kasım döneminde geçen yılın aynı dönemine göre 303 bin kişi azalarak 4 milyon 5 bin kişi olmuştur. İşsizlik oranı 0,4 puanlık azalış ile %12,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. İstihdam edilenlerin sayısı 2020 yılı Kasım döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre 1 milyon 103 bin kişi azalarak 27 milyon 66 bin kişi, istihdam oranı ise 2,7 puanlık azalış ile %42,9 olmuştur. Peki, TÜİK'in açıkladığı bu işsizlik verileri Covid-19'un istihdama olan etkisini de ortaya koymakta mıdır? TÜİK'in verileri gerçeği yansıtmakta mıdır?

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Merkezi DİSK-AR Şubat 2021 Raporunda da belirtildiği üzere; TÜİK, araştırmanın yapıldığı referans haftasından geriye doğru 4 hafta içinde iş arayanları 'işsiz' saymaktadır. Oysa Nisan 2020'de Covid-19 nedeniyle işten çıkarmalar yasaklanmış, yerine yaygın olarak kısa çalışma ödeneği ve ücretsiz izin

ödeneği uygulaması getirilmiştir. Bu nedenle de milyonlarca işçi çalışmadığı halde istihdamda gözükmemektedir. Ayrıca kısa çalışma ödeneği alan 3,6 milyon işçi ve ücretsiz izin ödeneği alan 2,2 milyon işçi iş aramadıkları için işsiz sayılmazken, kısa çalışma ödeneği alamayan, kayıt dışı veya kendi hesabına çalışıp işsiz kalanlar arasında Covid-19 nedeniyle iş arama eğiliminde olmayan kişiler de işsiz olarak işlenmemektedir.

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması, Kasım 2020. DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

Görülmektedir ki, kendi verilerinin ayrıntılarındaki 'geniş işçiler' ile ilgili herhangi bir oran açıklamayan TÜİK, geniş tanımlı işsizlik hesaplaması yapmamaktadır. Oysa Uluslararası Çalışma Örgütü ILO, Covid-19 nedeniyle yaşanan iş kaybını ölçmek için yeni bir yöntem önermektedir. *Eşdeğer tam zamanlı istihdam kaybı* denilen bu yöntem hesaplamasıyla Covid-19 dönemi iş kaybı, yani *geniş tanımlı işsizlik* hesaplanabilmektedir. DİSK-AR'ın bu yöntemle yaptığı hesaplamalar sonucunda Türkiye'deki geniş tanımlı işsizlik oranı %28,8 olurken, geniş tanımlı işsiz sayısı 10 milyon 382 bindir. Covid-19 etkisiyle revize geniş tanımlı işsizlik ise 11 milyon 768 bin olarak gerçekleşmiştir. Covid-19 döneminde aylık ortalama iş kaybı ise 4 milyon 388 bindir.

Yukarıdaki grafikte de görülmektedir ki, TÜİK'in dar tanımlı işsiz sayısı ile DİSK-AR'ın geniş tanımlı işsiz sayıları arasında 6-7 milyon kişilik fark vardır. Peki, TÜİK'in gerçeği tam olarak ortaya koymayan verileri, hükümetin istihdam politikasını nasıl etkilemektedir? *Diğer bir deyimle, işsiz sayısı 4 milyon iken güdülen istihdam politikası ile işsiz sayısı 11 milyon iken güdülen istihdam politikası aynı mıdır? Hükümetin bu farka ilişkin herhangi bir açıklama yapmaması dikkate alınacak olursa belki de asıl soru şu olacaktır: Hükümetin istihdam politikası var mıdır?*

İstihdam en geniş tanımıyla; üretim faktörlerinin (*emek, sermaye, doğal kaynaklar, girişimci*) gelir sağlamak amacıyla çalışması/çalıştırılmasıdır. Dar tanımıyla ise; üretim faktörlerinden biri olan emeğin gelir sağlamak amacıyla çalışması/çalıştırılmasıdır. Buradan hareketle 'tam istihdam' kavramına da bakmak gerekirse yine geniş anlamda; bir ekonomide üretim faktörlerinin tümünün üretime katılması, ekonominin mevcut üretim potansiyelinden tam olarak yararlanılmasıdır. Dar anlamıyla ise; mevcut çalışma koşulları ve cari ücret düzeyinde çalışmak isteyen herkesin iş bulduğu istihdam düzeyidir. Genel olarak %3-5 düzeyinde bir işsizlik (*doğal işsizlik oranı*) kabul edilir. Anlaşılmaktadır ki, Türkiye'nin tam istihdam sağlamakla uzaktan yakından ilgisi yoktur. *Peki, hükümetin istihdam politikası nedir?*

Bir ekonominin yeterli biçimde işleyip işlemediği yarattığı istihdam hacmiyle doğrudan bağlantılı olduğuna ve istihdam düzeyi arttıkça milli gelirin de artması beklendiğine göre, hükümetin doğru bir istihdam politikası uygulaması ülkenin yararına değil midir? *Peki, hükümet, ülkenin yararına olacak bir istihdam politikası uygulamakta mıdır?*

Bu noktada ülke nüfusunun dağılımı da önem kazanmaktadır. Son yapılan Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne göre Türkiye'nin nüfusu 83.614.362 kişi olarak açıklanmıştır. Bağımlı yaş grubu olarak nitelenen 0-14 (25.301.351) ile 65 ve üstü (6.598.209) grubundaki toplam nüfus 31.899.560 kişi olurken, işsizlik oranlarına da yansıtılan çalışma çağı olarak nitelenen 15-64 yaş grubu nüfus ise 51.714.802 kişi olarak görülmektedir. (15-64 yaş grubunun nüfus dağılımı aşağıdaki gibidir.)

<u>YAŞ</u>	<u>NÜFUS</u>	İstihdam ve işsizlik oranlarının hesaplamasında çalışma çağı olarak ifade edilen gruba 15-19 yaş aralığının dahil edilmesi ve buna göre oranların belirlenmesi tartışmalıdır. Bilindiği üzere Türkiye'nin eğitim sistemi 2012 yılında değişerek (<i>ki bu sistemin de pek çok olumsuzluk barındırdığı ileri sürülmekte ve doğruluğu tartışılmaktadır</i>) 4+4+4 kesintili eğitim olarak belirlenmiş olup, 13-14 yaşta ilköğretim sürecinin, 17-18 yaşta ise lise eğitimin tamamlanmasını gerektirir. Dolayısıyla 15-19 yaş aralığı üniversite öncesi eğitimin devam ettiği süreci işaret eder ve bu nedenle istihdam ve işsizlik oranları hesaplanırken bu yaş grubundaki nüfusun çalışma çağı toplamına dahil ediliyor olması tartışmalıdır.
15-19	6 230 114	
20-24	6 663 636	
25-29	6 370 954	
30-34	6 318 894	
35-39	6 473 583	
40-44	6 235 110	
45-49	5 563 666	
50-54	4 584 632	
55-59	4 577 587	
60-64	3 574 394	

MEB'in henüz 2020-2021 eğitim-öğretim istatistiklerini açıklamamasından ötürü son okullaşma oranlarını bilmemekle birlikte, bir önceki yılın oranlarında lise eğitimi alması gereken yaklaşık 1 milyon çocuğunun okullaşmadığı görülmektedir. TÜİK'in 2019 yılı son çeyreğindeki Çocuk İşgücü Araştırması verilerine göre 15-17 yaş aralığındaki çalışan sayısı 574 bin olurken, bunların 206 bininin eğitimine devam ettiği ortaya çıkmıştır. Yine TÜİK'in son verilerine göre (*Kasım 2020*), ne eğitimde ne istihdamda olan 15-24 yaş aralığındaki kişi sayısı ise 11.764'tür. Sonuç itibarıyla TÜİK'in istihdam ve işsizlik oranlarını hesaplarken çalışma çağı yaş grubuna 15-19 yaş aralığını yani 6 milyon 230 bin 114 kişiyi dahil ediyor olması hesapların doğruluğunu tartışılır hale getirmektedir. Bu tartışma ise şu soruyu doğurmaktadır: *Hükümetin istihdam politikasının çerçevesi nedir?*

Öte yandan istihdam yaratmada genç işsizliği ayrı bir önem taşımaktadır. Yüksek Öğretim Kurumu bilgilerine göre, Türkiye'de 127'si devlet olmak üzere 207 üniversite vardır. Bu üniversitelerde öğrenci alan 191 farklı isimde toplam 1.802 fakülte, 96 farklı isimde toplam

334 yüksekokul, 67 farklı isimde toplam 985 meslek yüksekokul, 173 farklı isimde toplam 562 enstitü bulunmaktadır. Yaklaşık 800 farklı isimde öğrenci alan bölümlerin toplamı ise 18.894'tür. Son 5 yılda, sadece örgün eğitimde ve lisans düzeyinde mezun sayısının ise ortalama 2 milyonu geçtiği görülmektedir. Dolayısıyla genç işgücü kapasitemiz pek çok ülkenin üzerindedir. Buna karşın gençlerin istihdam edilme oranları düşmektedir. TÜİK'e göre 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı bir önceki yılın aynı dönemine göre 0,9 puanlık artışla %25,4, istihdam oranı ise 3,0 puan azalarak %29,6 oldu. ILO yöntemiyle hesaplama yapan DİSK-AR'a göre ise geniş tanımlı genç işsizliği oranı bir önceki yılın aynı dönemine göre 10,6 puanlık artışla yüzde 43,5'e yükseldi. Bugünün genç işsizliğinin yarın emeklilik güvencesi olmayan, sosyal yardımlara muhtaç bir toplum anlamına geleceği de göz önünde tutulursa, küresel düzeydeki genç işsizliği yüzde 13,6 seviyesinde iken Türkiye'de yaklaşık 3 katı oranda görülmesi şu soruya neden olmaktadır: *Hükümet gerçekçi bir istihdam politikasına sahip midir?*

Son olarak, istihdamda kamu payının da önemi tartışılmaz bir konudur, çünkü burada istihdamının artırılması işsizlikle mücadelede güven vericidir. Bununla birlikte kamuoyu tarafından da açıkça görülmektedir ki, hemen her meslek grubunda ve alanında binlerce üniversite mezunu istihdam beklentisini ve talebini duyurmaya çalışmaktadır. Konuyla ilgili tüm bakanlıklara soru önergeleri verilerek istihdama dair bilgi istenmekte ancak ya yanıt alınamamakta ya da verilen yanıtlarda beklentiye yönelik bir istihdam planlaması görülmemektedir. Bakanlar, çeşitli defalar bu planlamaya karışamadıklarını ve kurumlara yapılacak alımlara Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın karar verdiğini belirtmiş olup kamudaki istihdamın tek belirleyicisinin Cumhurbaşkanlığı olduğunu ifade etmektedirler. Bu doğrultuda Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sn. Fuat Oktay'a (27 Kasım 2020 tarihli, 37336 sayılı) yönelttiğimiz soru önergemizde, kamu istihdam politikası ve planlamasını sormamıza rağmen bir yanıt alamamış olmamız hükümetin bu konuya dair herhangi bir politikası olmadığını düşünmemize sebep olmuştur. Dolayısıyla geline nokta, toplumu derinden etkileyebilecek bir sorunsala varılmaktadır: *Eğer hükümet bir istihdam politikasına sahip değilse, o halde hükümet toplumun maddi ve manevi geleceğini tehlikeye atmaktadır.*

Tüm bu veriler ve bilgiler ışığında, Covid-19 salgının ekonomide yarattığı ve yaratmaya devam edeceği muhtemel olumsuzlukların giderilmesi için Türkiye'de gerçekçi ve doğru adımları içeren bir istihdam politikasına ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacın giderilmesi acil ve hayati bir önem taşımaktadır. İçinde bulunduğumuz dönemde ülke kaynaklarının istihdamı artırıcı kanallara aktarılması ve toplumsal uzlaşmanın da sağlanması için konunun TBMM tarafından ele alınması ve hükümete yol gösterici olması gerektiği düşünülmektedir.

Bu nedenle mevcuttaki istihdam politikasının olumsuzluklarının resmi olarak ortaya konulması, işsizlikle mücadelede 'işe yaramayanlar' yerine 'işe yarayan' acil yardımların tespiti ile uzun vadede tedaviye yönelik uygulamaların planlanması, öncelikle hangi alanlarda üretim faktörlerinin artırılacağı ve bunun için hangi destek ve teşviklerin gerektiğinin belirlenmesi, işsizler dışında kalan ekonomik yönden güçsüz kesimlerin ayakta kalmasını sağlayacak uygulamaların tespiti ve ülkenin yararına olacak bir istihdam politikasına geçilerek toplumun maddi ve manevi geleceğinin güvenceye alınması için Anayasa'nın 98. maddesi ile Meclis İçtüzüğü'nün 104 ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve talep ederiz.

